

บทที่ 2

สาเหตุและปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียนในปัจจุบัน

2.1 ความหมาย ของการค้ามนุษย์

ในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 3 (a) ได้บัญญัติว่า¹

^๓ การค้ามนุษย์² หมายถึง การจัดหา ขนส่ง ส่งต่อ จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว การฉ้อโกง หลอกลวง ใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือการใช้สถานะความอ่อนแอต่อภัยของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้รับความยินยอมของบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดคือการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

¹ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ โดยคณะผู้แปลจากกระทรวงการต่างประเทศ

² Article 3, paragraph (a) of the Protocol defines trafficking as follows: “Trafficking in persons” shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

จากบทบัญญัติจะดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นการวางกรอบของการกระทำอันเป็นการ ค้ำมนุษย์ไว้อย่างกว้างขวางแต่ทั้งนี้สามารถแยกออกมาได้เป็นสามองค์ประกอบ คือ³

1. มีลักษณะของพฤติกรรม ที่เป็นการ จัดหา ขนส่ง ส่งต่อ จัดให้อยู่อาศัย หรือ รับไว้ซึ่งบุคคล

2. มีการกระทำหรือวิธีการ ที่เป็นการข่มขู่ ใช้กำลัง การบังคับในรูปแบบอื่น การลักพา หนีโงงหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือการใช้สถานะความอ่อนแอต่อภัย ของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้รับความยินยอมของบุคคล หนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่ง

3. มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ โดยการแสวงหาประโยชน์ อย่างน้อยที่สุดคือการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่น เสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

จากองค์ประกอบทั้งสามประการข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมในการจัดหา ขนส่ง ส่งต่อ ให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อนั้น น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่ทำงานกันอย่างมีระบบและมีเครือข่ายโยงใย ในหลายภาคส่วนของสังคม ส่วนการกระทำหรือวิธีการของผู้กระทำความผิดที่ไม่ว่าจะเป็นการ แสดงออกในรูปแบบของการใช้กำลังหรือเสมือนใช้กำลังต่อบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อหรืออาศัยโอกาส ที่เสียเปรียบของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ เช่น บุคคลที่เป็นผู้แสวงหาที่พักพิงหรือผู้ลี้ภัย ชนกลุ่มน้อย เด็กหรือผู้หญิง จนอาจทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องยินยอมให้กลุ่มที่ทำการค้ำมนุษย์ทำการแสวงหา ประโยชน์อันมิชอบนั้น ความยินยอมดังกล่าวก็ไม่อาจทำให้การกระทำที่เข้าองค์ประกอบทั้งสาม ประการข้างต้นหลุดพ้นจากความหมายของการค้ำมนุษย์ไปได้⁴ และมีข้อสังเกตในกรณีของเด็ก⁵

³ United Nations Office on Drugs and Crime, Against Transnational Organized Crime , Legislative Guides for The Implementation of The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocol Thereto,(2004),p.268. Available from: <http://www.unodc.org>[2006 January 29]

⁴ 2000 Protocol to Prevent Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime,Article 3 (b). The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

เป็นพิเศษว่า หากมีการจัดหา ขนส่ง ส่งต่อ จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กเพื่อแสวงหาประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในองค์ประกอบข้อที่สามแล้ว แม้จะไม่มีกรกระทำใดๆเลยตามที่ระบุไว้ในองค์ประกอบข้อที่สอง การกระทำดังกล่าวก็ยังคงถือว่าเป็นการค้ามนุษย์⁶

2.2 ความหมายของ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ตามบทบัญญัติในพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กนี้ ไม่มีคำนิยามในเรื่องของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาในคำนิยามของคำว่า การค้ามนุษย์ แล้วน่าจะให้เห็นแนวทางหรือความชัดเจนขึ้นได้ว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ คือนุคคลที่ถูกนำมาใช้แสวงหาประโยชน์โดยกลุ่มผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ไม่ว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่าการที่พิธีสารเพิ่มเติมฉบับนี้ไม่ได้กำหนดคำนิยามของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจนนั้น น่าจะเป็นเพราะในคำนิยามของการค้ามนุษย์เองก็ยังคงมีปัญหาในการตีความเพราะคำนิยามในเรื่องของการค้ามนุษย์นั้นเป็นการวางกรอบที่กินความในลักษณะการกระทำอันเป็นความผิดที่กว้างมากและบางกรณีในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็มีการทับซ้อนกันระหว่างการค้ามนุษย์กับการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน แต่หากว่าจะต้องการค้นหา คำนิยามที่พอจะนำมาเทียบเคียงเพื่อที่จะค้นหาความหมายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในมุมมองที่ว่าการค้ามนุษย์ก็ถือเป็นการประกอบอาชญากรรมประเภทหนึ่งนั้น ก็พอจะนำบทบัญญัติในปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมและการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบ⁷ มาวิเคราะห์ได้ โดยปฏิญญาดังกล่าวได้ให้ความหมายของ “ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม” หมายถึง บุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะ ที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางกายหรือทางจิตใจ ทางความรู้สึก ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ หรือการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญาหรือ

⁵ Ibid.,p.9.,Article 3 (d). “Child” shall mean any person under eighteen years of age.

⁶ Ibid.,p.9.,Article 3 (c). The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered “trafficking in persons” even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

⁷ United Nations General Assembly, Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. UN.DocA/RES/40/34 (November 1985)

กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบในการก่อให้เกิดความผิดอาญาของรัฐภาคี ส่วน “ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ” หมายถึง บุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะ ที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางกายหรือทางจิตใจ ทางความรู้สึก ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ หรือการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ไม่ได้บัญญัติไว้ว่าการละเมิดต่อกฎหมายอาญาของรัฐแต่การกระทำหรือการละเว้นการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่ถือเป็นบรรทัดฐานในการยอมรับของประชาคมโลก

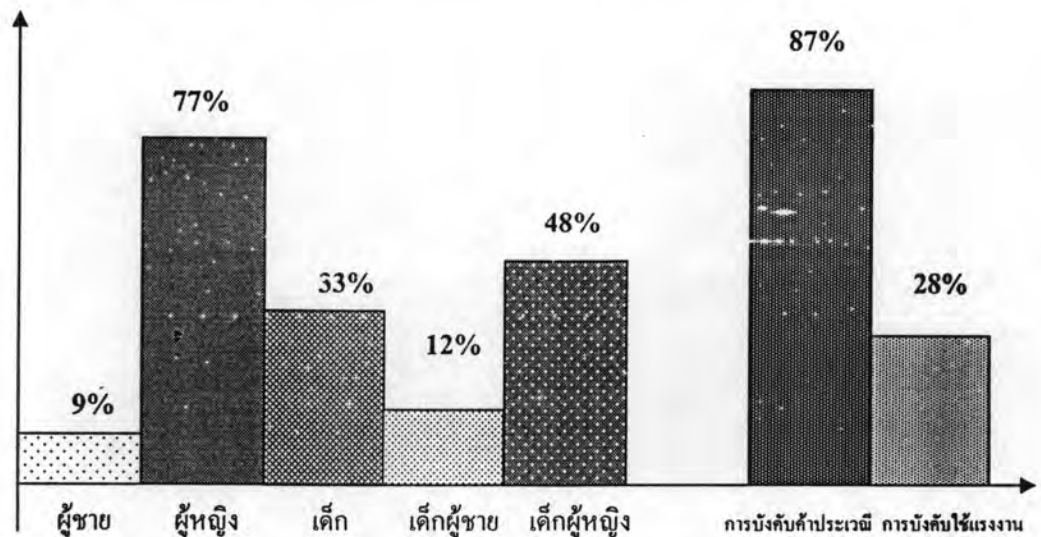
จากกรณีแรกในมุมมองที่ว่าการค้ำมนุษย์ ถือเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญาของรัฐ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ จึงถือได้ว่าเป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมด้วย หากจะถือว่าใครคือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ โดยการจับหลักจากคำนิยามของการค้ำมนุษย์ตามที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมดังกล่าว มาผสมกับความหมายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ตามที่ปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมและการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบแล้ว ก็พอที่จะทำให้มองเห็นได้เป็นรูปธรรมอย่างคร่าวๆ ว่า บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์คือผู้ที่ถูกนำมาใช้แสวงหาประโยชน์จากผู้ที่ทำกรค้ำมนุษย์ (ซึ่งถือว่าการกระทำความผิดอาญา) และการที่ถูกลำนำมาใช้แสวงหาประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลให้ได้รับความเสียหายแก่บุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์นั้นได้รับผลมาจากการกระทำของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม ในขณะที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมนั้นอาจไม่ได้รับผลมาจากการกระทำของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมก็ได้ แต่อาจได้รับผลมาจากการกระทำของบุคคลใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ตามแต่อาจไม่ใช่กลุ่มที่เป็นการกระทำในฐานะองค์กรอาชญากรรม

แต่หากเกิดกรณีที่กฎหมายอาญาของรัฐไม่ได้บัญญัติในเรื่องของความผิดฐานค้ำมนุษย์เอาไว้ (แต่จากความหมายของการค้ำมนุษย์แล้วจะเห็นได้ว่า ความผิดฐานค้ำมนุษย์ได้ครอบคลุมอยู่ในความผิดอาญาโดยทั่วไป เช่น ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพอยู่แล้ว) ก็เชื่อว่าเราจะหาตัวบุคคลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ไม่ได้ เพราะจากองค์ประกอบการกระทำในความหมายของการค้ำมนุษย์ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของการใช้อำนาจในทางไม่ชอบโดยขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในการบังคับบุคคลอื่นให้ตกอยู่ในภาวะจำยอมและทำลายสิทธิขั้นพื้นฐาน

ของบุคคลอื่น⁸ อยู่ในตัวและสามารถถือได้ว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบด้วย

ดังนั้นแม้ว่าในพิธีสารเพิ่มเติม ว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก จะไม่ได้ให้ความหมายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้ แต่การหาความหมายและหาตัวของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จากการเทียบเคียงปฎิญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมและการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบ ก็น่าจะทำให้พอมองเห็นร่างอย่างคร่าวๆของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ขึ้นมาได้บ้าง

รูปที่ 3 แผนภูมิ สถิติของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ที่มา: Trafficking in Persons : Global Patterns 2006 (United Nations Office on Drugs and Crime) p.33.

⁸ Universal Declaration of Human Rights, Article 3. บัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีภาพและในความมั่นคงแห่งร่างกาย (Everyone has the right to life, liberty and security of person) และใน ข้อ 4 ได้บัญญัติว่า บุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นทาส หรืออยู่ในภาวะจำยอมใดๆ มิได้ การเป็นทาสและการค้าทาสจะมีไม่ได้ในทุกรูปแบบ”(No one shall be held in slavery or servitude; slavery and the slave trade shall be prohibited in all their forms.)

จากแผนภูมิสถิติของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ จะเห็นได้ว่าการหาประโยชน์จากผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการบังคับค้าประเวณี ส่วนการบังคับใช้แรงงานเป็นเรื่องที่รองลงมาและผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มากที่สุดคือกลุ่มของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงตามมาเป็นลำดับ โดยบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้น่าจะตกเป็นเป้าหมายของขบวนการค้ามนุษย์ที่ทำการล่อลวงบุคคลเหล่านี้ไปสู่วงจรของการค้าประเวณี แต่ในขณะที่เด็กผู้ชายและเด็กผู้ชายก็ไม่อาจรอดพ้นไปจากกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ไปได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้ชายที่ถูกล่อลวงจากกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ก็สามารถตกเป็นเป้าหมายในการบังคับใช้แรงงานและบังคับค้าประเวณีได้เช่นเดียวกับกลุ่มของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง

2.3 ความเกี่ยวพันระหว่างการค้ามนุษย์กับการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย⁹

การค้ามนุษย์นั้นอาจมิได้ทั้งการค้ามนุษย์ที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยไม่มีการข้ามเขตแดนไปยังประเทศอื่น แต่หลายครั้งเราจะพบว่าการค้ามนุษย์นั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่การค้ามนุษย์อาจมีการดำเนินการส่งผู้ตกเป็นเหยื่อไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยการเข้าเมืองโดยถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายก็ได้ ซึ่งในกรณีของการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์อาจดำเนินการลักลอบส่งเหยื่อเข้าไปในอีกประเทศหนึ่งโดยไม่ผ่านเส้นทางการเดินทางเข้าออกแบบปกติหรืออาจเป็นกรณีเดินทางผ่านแดนโดยปกติ แต่มีการใช้เอกสารเดินทางปลอม ซึ่งอาจเกิดได้ทั้งกับผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตั้งแต่แรกหรือกรณีของผู้ที่ถูกหลอกล่อเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ในภายหลัง และการตกอยู่ในฐานะของผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้เองเป็นปัจจัยข้อหนึ่งที่ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เกิดความกลัวว่าตนเองจะถูกดำเนินคดีในความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (รวมถึงความผิดเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ความผิดฐานใช้เอกสารปลอม)

⁹ 2000 Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organize Crime, Article 3. (b) ได้บัญญัติว่า “การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในข้อ 3. (b) หมายถึง การข้ามแดนโดยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ที่จำเป็นสำหรับการเข้าไปในรัฐผู้รับโดยชอบด้วยกฎหมาย” (“Illegal entry” shall mean crossing borders without complying with the necessary requirements for legal entry into the receiving State;)

2.4 ความแตกต่างระหว่างการค้ามนุษย์ กับการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน¹⁰

ในหลายครั้งเราจะพบว่ามีความสับสนในการทำความเข้าใจระหว่างเรื่องของ กระทำคามผิดฐานค้ามนุษย์กับการกระทำคามผิดฐานลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน เพราะในส่วนของ การค้ามนุษย์นั้นหากเป็นกรณีการค้ามนุษย์ที่มีการข้ามพรมแดนระหว่างประเทศก็มักจะต้องมีเรื่อง ของการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเข้ามาด้วย ส่วนการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานนั้นก็เป็ นการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเช่นกัน แต่ทั้งสองกรณีไม่ใช่เรื่องเดียวกันและมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความน่าสนใจในการมองหาความแตกต่างของทั้งสองกรณี¹¹ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจนระหว่างการค้ามนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานซึ่งจะสามารถทำให้ เห็นความชัดเจนในการระบุถึงตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้มากขึ้น ดังตารางเปรียบเทียบ ต่อไปนี้

¹⁰ Ibid.,p.13., Article 3. (a) ได้บัญญัติว่า“การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน หมายถึง การจัด ให้มีการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของบุคคลใด บุคคลหนึ่งซึ่งมิใช่คนชาติของหรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวร ในรัฐภาคีที่เข้าไปนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น จากการนั้นไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม” (“Smuggling of migrants” shall mean the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident;)

¹¹ United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC) ,Distinguishing between Human Trafficking and People Smuggling, (April 2003), Available from:

<http://www.unodc.un.or.th/material/document/Distinguishing.pdf> [2006, March 12]

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการค้ามนุษย์กับการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน

การค้ามนุษย์	การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น
1. เป็นการกระทำความผิดต่อบุคคล	1.เป็นการกระทำความผิดต่อรัฐ
2. เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญา	2. เป็นการละเมิดต่อคำสั่งของรัฐ
3. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่ยินยอมหรือตกอยู่ในภาวะจำยอม	3. ผู้ย้ายถิ่นฐานมีความยินยอมและมีลักษณะของการสมคบกับผู้ลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน
4. เป็นการแสวงหาประโยชน์จากตัวบุคคลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ	4. เป็นการแสวงหาประโยชน์จากกระทำอันเป็นการลักลอบเคลื่อนย้ายบุคคล
5.เกิดขึ้นได้ทั้งภายในอาณาเขตประเทศใดประเทศหนึ่งและการข้ามแดนระหว่างประเทศ	5. เกิดได้เฉพาะกรณีการข้ามแดนระหว่างประเทศเท่านั้น
6. วิธีการของผู้ค้ามนุษย์จะเป็นการหลอกหรือล่อลวง	6. วิธีการของผู้ลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานจะเป็นการโฆษณาหรือประกาศหาลูกค้า
7. การค้ามนุษย์ ผู้ถูกกระทำคือเหยื่อ	7. ผู้ย้ายถิ่นฐานเสมือนเป็นลูกค้า
8.ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ถูกควบคุมและครอบงำใช้อำนาจที่เหนือกว่าบังคับข่มขู่จิตใจ	8.ผู้ย้ายถิ่นฐานไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ลักลอบ
9.ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ได้ค่าตอบแทนในการทำงาน	9. ผู้ย้ายถิ่นฐานเมื่อหางานทำได้แล้วจะได้ค่าตอบแทนในการทำงาน(แต่อาจได้น้อย)
10. มีการกระทำอันเป็นการละเมิดและมีการใช้ความรุนแรงที่กระทบต่อ ชีวิต ร่างกายและเสรีภาพของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ	10.ผู้ลักลอบมิได้ใช้ความรุนแรงต่อผู้ย้ายถิ่นฐาน
11. สู้ตายเหยื่อจะถูกขายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของผู้ค้ามนุษย์	11.การถึงจุดหมายปลายทางของผู้ย้ายถิ่นฐานเป็นเป้าหมายสำคัญ

จากการมองหาความแตกต่างของทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าการค้ามนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานนั้นมีความแตกต่างกัน อีกทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์และผู้ย้ายถิ่นฐานก็เป็นคนละกรณีกัน ผู้ย้ายถิ่นฐานนั้นมักจะมีความสมัครใจในการไปแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าไม่ว่าจะเป็นเพราะสาเหตุปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการลักลอบในฐานะบุคคลปกติหรือการเป็นผู้แสวงหาที่พักพิงหรือการเป็นผู้ลี้ภัย แต่อย่างไรก็ตาม

มีประเด็นที่น่าเป็นห่วงว่าหลายครั้งในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นผู้ย้ายถิ่นฐาน ได้ถูกหลอกลวงในภายหลัง และตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ในที่สุด

2.5 สาเหตุและปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

รูปที่ 4 แผนที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย ประเทศไทย ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไนดารุซซาลาม ถือว่าประสบกับปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับวิกฤติ โดยเฉพาะประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอินโดนีเซีย ที่อยู่ในสถานะของประเทศที่เป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางในการค้ามนุษย์ ส่วนประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์และประเทศบรูไน

คารุชาลาม ที่ถูกมองว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีปัญหาในเรื่องของการค้ามนุษย์ ด้วยเหตุว่าประเทศเหล่านี้มักจะเป็นจุดหมายปลายทางในการที่เหยื่อมักจะถูกส่งไปเพื่อบังคับใช้แรงงานไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การประมง หรือการค้าประเวณี ส่วนประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศกัมพูชาหรือแม้กระทั่งประเทศเวียดนาม ประเทศเหล่านี้ก็มักจะเป็นแหล่งที่ผู้ค้ามนุษย์เข้าไปแสวงหาและหลอกลวงเหยื่อและผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็อาจจะถูกส่งไปยังภูมิภาคอื่นไม่ว่าจะเป็นแถบอเมริกาหรือยุโรปหรือแม้กระทั่งในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน รวมทั้งการวนเวียนอยู่ในกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง อาทิเช่น เราจะพบว่ามิชชาพม่าและชาวกัมพูชา ถูกล่อลวงเข้ามาในประเทศไทยหรือประเทศมาเลเซียเพื่อบังคับใช้แรงงานและค้าประเวณี ชาวไทย ชาวฟิลิปปินส์ ชาวอินโดนีเซีย และเวียดนามถูกกลุ่มค้ามนุษย์ล่อลวงเข้าไปในประเทศมาเลเซียและประเทศบรูไนในคารุชาลามหรือกรณีผู้หญิงมาเลเซียเชื้อสายจีนถูกล่อลวงไปในประเทศสิงคโปร์เพื่อเป็นหญิงรับใช้¹² ผู้ชายและเด็กชายชาวอินโดนีเซียตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยถูกบังคับให้ทำงานก่อสร้างในประเทศบรูไนในคารุชาลาม¹³ ผู้หญิงของประเทศบรูไนในคารุชาลามเองก็ถูกล่อลวงไปค้าประเวณีที่ประเทศออสเตรเลีย โดยอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เหล่านี้ขึ้นก็เนื่องจากปัญหาความยากจน ที่เป็นชนวนที่ทำให้ผู้ตกเหยื่อมักถูกหลอกลวงว่าสามารถที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นได้โดยมีการเสนองานให้ทำแต่สุดท้ายก็ตกเป็นเหยื่อของกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ ปัญหาความต้องการแรงงานในประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ดีกว่าก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดความสนใจและการดูแลในเรื่องแรงงานต่างด้าวที่ถูกหลอกลวงเข้ามาแล้วถูกเอาเปรียบและแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบจากเหยื่ออย่างไรบ้าง ปัญหาการเมืองภายในประเทศเองก็เป็นบ่อเกิดของปัญหาการค้ามนุษย์เช่นกัน สถานะความเป็นอยู่ที่ยากลำบากและหวาดกลัวต่อภัย ที่จะเกิดขึ้นก่อให้เกิดการแสวงหาถิ่นที่อยู่ใหม่ในฐานะของผู้แสวงหาที่พักพิงหรือผู้ลี้ภัย ก็ไม่อาจรอดพ้นไปจากกระบวนการค้ามนุษย์ได้ ปัญหาเรื่องทัศนคติในเรื่องเพศและความรู้สึกในความค้ำคองของผู้หญิงและความไร้เดียงสาของเด็กก็ถูกนำไปสู่กระบวนการค้ามนุษย์เช่นกัน ประกอบกับลักษณะทางภูมิศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศสมาชิกอาเซียนเองมีลักษณะที่เป็คและมีพื้นที่ที่เชื่อมต่อกันระหว่าง

¹² US. Department of Sate ,Trafficking in Persons Report,(June 2006).

Available from: <http://www.state.gov/document/organization/66086.pdf> [2006 , July 3]

¹³ Ibid.

ชายแดนที่ยาวและสามารถใช้เส้นทางจากประเทศหนึ่งเข้าไปสู่อีกประเทศหนึ่งและต่อไปยังประเทศที่สามได้อย่างสะดวก เช่น ชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ชายแดนระหว่างประเทศไทยที่เชื่อมต่อกับประเทศกัมพูชาและประเทศลาว นอกจากนี้ยังมีการพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ถูกบังคับให้ข้ามพรมแดนจากทางภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปยังประเทศมาเลเซีย รวมทั้งการลักลอบส่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จากประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอินโดนีเซียเข้าไปยังประเทศ มาเลเซีย ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเองก็เป็นปัญหาใหญ่ในการส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของขบวนการค้ามนุษย์เช่นกัน ดังนั้นการที่องค์การสหประชาชาติได้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ และพิธีสารเพิ่มเติมว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กขึ้นมาและได้มีรายละเอียดที่กล่าวถึงมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เอาไว้ จึงถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาถึงรายละเอียดของมาตรการดังกล่าว และปฏิกิริยาของประเทศสมาชิกอาเซียนต่ออนุสัญญาและพิธีสารเพิ่มเติมฉบับนี้ ดังรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป